

BCSitera
Kylli.Rebane@itera.ee

Teie 29.08.2024
Meie 16.09.2024 nr 12.2-1/3801-2

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Austatud Külli Rebane

Esitasite Rahandusministeeriumile pöördumise (edaspidi: järelevalveteade) seoses osahing Rail Baltic Estonia (edaspidi: hankija) poolt väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlusena korraldatud riigihanke menetlusega "Juhtimisaruandluse ja eelarvestamise lahendus" (viitenumber 282037, edaspidi ka riigihange).

Järelevalveteates märgite, et riigihankes on viidatud turu-uuringule ja OIXIO Digital AS pakutavale eelarvelahendusele kui ainsale sobivale lahendusele Eesti turul. Ettevõtet BCSitera hankija turu-uuringusse ei kaasanud, kuigi teil on olemas standardsel kujul lahendus, mis töötab soovitud tarkvara peal. Juhite tähelepanu sellele, et OIXIO lahendus ei ole turu ainuke lahendus. Soovite tagasisidet, kas nimetatud riigihange on läbi viidud vastavalt riigihangete seadusele (RHS).

Esmalt selgitame, et Rahandusministeeriumi pädevus ja volitused riigihangete üle järelevalve teostamisel on sätestatud RHS-i 9. peatükis. RHS § 180 p-st 6 ja § 203 lg-st 1 tulenevalt teostab Rahandusministeerium avalikes huvides riiklikku ning haldusjärelevalvet RHS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide täitmise üle. Selgitame ka, et järelevalvemenetluses kontrollitakse hankija tegevuse õiguspärasust, kuid järelevalvemenetlust ei tehta hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimiseks ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamiseks (RHS § 203 lg 2). Riigikohus on sedastanud, et haldusorgan peab avaliku võimu teostamisel lähtuma seaduslikkuse põhimõttest (PS § 3 lg 1). Avalik võim on õigustatud tegutsema üksnes siis, kui seadus annab selleks selge pädevuse ja volituse. Seetõttu võib avaliku võimu poolne sekkumine toimuda ainult seadusega kindlaks määratud tingimustel, korras ja ulatuses (vt RKHKo nr 3-3-1-41-00, p 4; RKHKo nr 3-3-1-43-12, p 19). RHS § 205 lg 1 p 1 sätestab, et Rahandusministeerium võib järelevalvemenetluse alustada põhjendatud kahtluse korral RHS §-s 207 sätestatud järelevalveteate põhjal või mõnel muul ajendil, kui on küllaldaselt andmeid, mis viitavad käesoleva seaduse rikkumisele, ja puuduvad RHS § 206 lg-s 1 nimetatud asjaolud.

RHS § 206 lg 1 sätestab järelevalvemenetluse alustamist välistavad asjaolud, millisel juhul järelevalvemenetlust ei alustata või alustatud järelevalvemenetlus lõpetatakse. Tulenevalt RHS § 206 lg 1 p-st 4 ei alustata järelevalvemenetlust, kui riigihanke menetlus on lõppenud.

Riigihanke menetluse lõppemise alused on loetletud ammendavalt RHS § 73 lg 3 p-des 1-7 ning RHS § 73 lg 3 p 1 kohaselt lõpeb hankemenetlus hankelepingu või raamlepingu sõlmimisega. Riigihangete registris 29.07.2024 avaldatud hankelepingu sõlmimise teate kohaselt sõlmiti osaühing Rail Baltic Estonia ja OIXIO Digital AS vahel väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse tulemusena 22.07.2024 leping nr 2024_K103. Järelikult on kõnealune riigihange hankelepingu sõlmimisega lõppenud ja esineb järelevalvemenetlust välistav asjaolu (RHS § 206 lg 1 p 4). Selgitame siinjuures, et pärast riigihanke menetluse lõppemist ei ole juhtumipõhise järelevalvemenetluse läbiviimine põhjendatud ega otstarbekas, kuna Rahandusministeeriumil ei ole võimalik hankemenetluse lõppemise järgselt rakendada RHS § 208 sätestatud järelevalvemeetmeid. Kehtiv õigus ei võimalda Rahandusministeeriumil sekkuda järelevalvemeetmega hankelepingu alusel hankija ja tema lepingupartneri vahel tekkinud tsiviilõigussuhtesse.

Lähtudes eeltoodust ning arvestades, et riigihange viitenumbriga 282933 on RHS § 73 lg 3 p 1 alusel lõppenud, teatame, et Rahandusministeerium ei alusta RHS § 205 lg 1 p 1 ja § 206 lg 1 p 4 ning § 206 lg 2 p 1 alusel järelevalvemenetlust nimetatud riigihanke õiguspärasuse kontrollimiseks.

Vaatamata praegusel juhul järelevalvemenetluse alustamata jätmisele, palusime siiski esitada Rahandusministeeriumile osaühing Rail Baltic Estonia poolsed selgitused teostatud turu-uuringu kohta ja täpsustada viidatud rahastusallika lisadimensioonide funktsionaalsust, mis on olnud riigihangete registris avaldatud teabe kohaselt põhjuseks ühe pakkuja poole pöördumiseks RHS § 49 lg 1 p 2 alusel.

Hankija selgitas, et turu-uuring on teostatud avalikest andmekogudest saadava info põhjal ning teemakohastel konverentsidel/seminaridel osalevate ettevõtete esitletavate toodete tutvustuste alusel. Täiendavalt põhjendas hankija muu hulgas, et OIXIO Digital AS (endise nimega Columbus Eesti) eelarvelahendus annab võimaluse kasutada lisaks uuenevatele andmetele ka eelmisi eelarveid/ prognoose ja tegelikke tulemusi, vastab automaatselt integreeritud finantsi vajadustele eelarve koostamisest juhtimisaruandluseni. Lahendus annab ainulaadse võimaluse eelarvete muudatuste detailseks jälgimiseks ja kinnitusringi lisamiseks. Kuna Rail Baltica projekt on Euroopa Liidu poolt rahastatav, siis on rahastusallika lisadimensioonide olemasolu vajalik. Dimensiooni all mõistetakse raamatupidamislikult näiteks kas konto, osakond, projekt jne, kuid on teistes lahendustes on nende dimensioonide arv või samaaegne kasutamine piiratud. Rail Baltic Estonia on loonud sisemise eelarvesüsteemi arvestades riigi raamatupidamisele etteantud nõudeid, kuid projektis on vajalik lisaks rohkemate dimensioonide olemasolu tulenevalt etteantud projekti rahastusnõuetest. Eelarve jälgimine käib mitmete dimensioonide kombinatsiooni kaudu.

Juhime Teie tähelepanu edaspidiseks sellele, et RHS § 185 lg 1 kohaselt võib pakkuja, taotleja või riigihankes osalemisest huvitatud ettevõtja (edaspidi vaidlustaja) vaidlustada hankija tegevuse, esitades riigihangete vaidlustuskomisjonile sellekohase vaidlustuse, kui ta leiab, et käesoleva seaduse rikkumine hankija poolt rikub tema õigusi või kahjustab tema huvisid. RHS § 185 lg 4 p 2 kohaselt võib vaidlustaja vaidlustada hankelepingu, kui hankija on kasutanud väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust ja pärast hankelepingu sõlmimist esitanud tähtajaks registrile hankelepingu sõlmimise teate. RHS § 189 lg 7 kohaselt peab RHS § 185 lg 4 punktide 2, 4 ja 5 alusel esitama vaidlustuse vaidlustuskomisjonile 30 päeva jooksul hankelepingu sõlmimise teate registris avaldamisest arvates. Käesolevas riigihankes möödus hankelepingu vaidlustamise tähtaeg enne Rahandusministeeriumile järelevalveteate esitamist s.o 28.08.2024. Siinkohal peame vajalikuks täiendavalt märkida, et kuigi antud juhul on

järelevalvemenetluse alustamine välistatud ainuüksi tulenevalt hankelepingu sõlmituse faktist, on Rahandusministeeriumil RHS § 206 lg 2 p 1 alusel õigus jätta järelevalvemenetlus alustamata ka juhul, kui järelevalveteate esitaja ei ole RHS §-s 189 ette nähtud tähtaja jooksul kasutanud õigust esitada rikkumise peale vaidlustust riigihangete vaidlustuskomisjonile ning järelevalveteate esitamise ajaks on vaidlustuse esitamise õigus minetatud.

Täname Teid pöördumise eest ning arvestame saadud infoga valimipõhise järelevalve tegevuse kavandamisel. Täiendavate küsimustega palume pöörduda riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna juristi Kertu Kuiv'a poole (tel: 58851394, e-post: kertu.kuiv@fin.ee).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht

Kertu Kuiv 5885 1394
Kertu.Kuiv@fin.ee